

# Strängar

## Klös eller smekning?

*Den typ av musik du spelar styr strängvalet. Inte sällan säger "lätspelmannen" att han vill ha en sträng med klös! Samma sträng använd i en stråkkvartett, skulle nog skrämma livet ur publiken!*

### Från tarmar till titan

I tidernas begynnelse användes färtarmar som råvara till strängar. Så småningom kunde tekniken att omlinda senan med metall användas. Det innebar att strängarna blev tunnare och mer lättspelade. Silke är ett annat material som använts till billiga och hållbara strängar. Nicolo Paganini sägs ha använt just sådana strängar.

Idag kan strängar indelas i fyra olika grupper:

- solid stål
- stålvajer (tvinnad stål)
- syntet
- sena.

Respektive strängtyper har sina speciella egenskaper både vad gäller ton och dynamik. Lindningen kan vara av, nylon, aluminium, krom, stål, wolfram (tungsten), titan, silver och guld. Stor skillnad i materialens specifika vikt och korrosionsmotstånd skapar en mängd olika variationsmöjligheter för att uppfylla olika behov.

### Klös eller smekning?

Vilken typ av musik du spelar styr givetvis strängvalet. Ofta säger "lätspelmannen" att han vill ha en sträng med klös! Då brukar han välja en stålsträng – kanske Prim. Den fungerar ju bra både inne och "i busken". Samma sträng skulle nog skrämma livet ur publiken som lyssnar till en stråk-kvartett!

Om du tittar i tabellerna som spänner över de vanligaste stål- syntet och sensträngarna, får du synpunkter på för- och nackdelar.

### Tjocklek

Strängfabrikanten Pirastro mäter strängarnas tjocklek i tjugondels millimeter. Står det t.ex. 160 PM innebär detta en strängdiameter på 0,8 millimeter. Som sagt kan en viss kompensation beträffande ett ojämnt instrument åstadkommas med strängarnas tjocklek. Är t.ex. A-strängen något svag kan en tjockare sträng provas, för att uppnå en jämnare klang.

Den totala dragkraften i samtliga strängar på en fiol är ca 25 kg. Detta gör att stallet trycks nedåt mot locket med en kraft motsvarande 9 kg. Generellt kan sägas att en tjockare



### Stålsträng

**Fördel:**  
lång livslängd, okänslig mot fukt och temperatur, håller stämningen, billig, snäll att spela på, nya material har förbättrat tonen avsevärt (Helicore)

**Nackdel:**  
kan i vissa fall få en hård och "kall" ton, begränsad dynamik

### Syntetsträng

**Fördel:**  
en varm ton, lättstämd, okänslig mot fukt och temperatur, likhet med sensträngen i dynamik

**Nackdel:**  
vissa typer har en kort livslängd, med åldern avtar övertonerna

### Sensträng

**Fördel:**  
en varm och övertonsrik klang, stor dynamik och uttrycksförmåga

**Nackdel:**  
känslig mot fukt och temperatur, håller stämningen dåligt, är dyra

# Strängar

---



sträng ger ett högre strängdrag som ger en starkare ton jämfört med en tunnare, som ger ett lägre strängdrag och svagare ton. En tunnare sträng brukar förstås ge en snabbare respons. Silveromlindade strängar kan göras tunnare än motsvarande i aluminium på grund av metallernas specifika vikt. Olika tjocklekar (thin, medium, thick, dolce, medium, forte etc) finns i nästan alla fabrikat.

## Rätt storlek

För att ditt instrument ska klinga väl och fungera är det självklart att välja rätt storlek på strängarna. Det är speciellt vanligt att små basar strängas med fullstora strängar – det låter illa och fungerar inte. De stora sträng-tillverkarna, däribland Pirastro, Thomastik D'addario och Savarez har en del av sitt sortiment i storlekar ner till 1/32.

Finns det inte 3/4-storlek kan du använda 4/4. På samma vis kan en 3/4-storlek användas till 1/2. Pirastro tillverkar t.ex. en storlek som täcker 3/4-1/2 samt en som täcker 1/4-1/8 och det fungerar utmärkt.

## Byta – hur ofta?

Hur ofta du byter strängar beror dels på hur mycket du spelar – men även vilken typ av sträng du använder. Stål har en lång livslängd medan sena har en kort. Spelar du mycket på sensträngar kommer du att märka ett lyft när du byter efter ett drygt halvår. Detta gäller även vissa syntetsträngar – som tappar sina övertoner efter en tid. Spelar du på stålsträngar är intervallet för strängbyte betydligt längre.

Glöm för allt i världen inte att stryka på grafit (den mjuka blyertspennan kommer väl till pass) på översadel och stallkanten d.v.s. där strängen lätt ska kunna glida! Detta gör att du skonar strängens lindning och underlättar stämmandet. För att stämskruven inte ska dras ut av strängdraget, måste (åtminstone) det sista varvet avslutas helt nära kanten på stämlådan - se bild!

